

Br. № 22/28.02.2017г.

РЕЦЕНЗИЯ

на

дисертационен труд за присъждане на общообразователна и научна степен - „доктор“,

на

ТЕМА: ”ПРОУЧВАНЕ НА ЗАВИСИМОСТТА МЕЖДУ ФИЗИЧЕСКОТО РАЗВИТИЕ И ОБУЧЕНИЕТО ПО СКИ ПРИ 2-6 ГОДИШНИ ДЕЦА В ТУРЦИЯ „

Докторант – Ердал Демерджи - Турция

Рецензент – проф. Васил Фурнаджиев, ДН.

Обсъжданият труд посветен на проблема „Прочуване на зависимостта между физическото развитие и обучението по ски при 2-6 годишни деца в Турция „ е актуален и представлява определен интерес не само за спортната практика ,но и за теорията в Република Турция. Това е така защото:

Първо. През последните няколко десетилетия Република Турция бележи забележителен успех във всички сфери на общественото и културно развитие,респективно и в спорта.Не липсват условия и интерес през последните години за развитие и на ски спорта,особено работа с подрастващи.

Второ. Както сам отбелязва дисертанта Ердал Демирджи - липсват научно обосновани разработки и методи за обучение на деца от предучилищна и ранна детска възраст в областта на ски спорта,които да са съобразени с географските,климатични и национални особености на република Турция, а според мен съществуват и някои етнически и религиозни особености

Ето защо приветствам колегата Димирджи за избора на настоящата тема.

Трудът е изложен в обем от 116 машинописни страници. В тях са включени 33 таблици, 20 фигури и описани 96 заглавия .От тях 90 на латиница.,4- ри от тях на кирилица и 2 на турски език..

Трудът целесъобразно е оформен в четири отделни глави, както следва.: Глава първа – Литературен обзор обхваща–58 стр.,гл.втората Цел, задачи и методи на изследване – 11 стр., гл.трета – Анализ на получените резултати – 33 стр и глава- четвърта – Изводи и препоръки – 3 стр. + 9 стр. библиография.

С малки изключения изложението на труда е представено в ясен и професионален стил с много- добро онагледяване на фактическия материал във вид на диаграми,фигури и таблици.

Заслужава да се отбележи,че още в изложението на гл. първа дисертанта е успял с ясна методична последователност и диференциран подход, в разумни и балансирани граници да постави и третира широк кръг въпроси свързани с методиката на работа с децата от предучилищна възраст/2-6 г./, съобразени с биологичните и психомоторни особености във възрастов и полов аспект.Те са разделени в четири отделни групи и поместени в подходящи таблици квалифицирани като: физическо,когнитивно,речниково и социално-емоционално развитие.

Без да се спирам на повече подробности от изложеното до тук без колебание се установява,че дисертанта ДЕМИРДЖИ притежава висока ерудиция в сферата на биологичното развитие във възрастов-полов аспект и особености в методите на работа с децата от предучилищна възраст,което безспорно се явява една солидна предпоставка за успешното решаване на поставените цели и задачи в настоящото изследване. Но не така стоят въпросите с формули-

раното на хипотезата за изследване. Тя е изложена твърде обстоятелствено и разводнено и не обосновава ясно проблемите за изследване. Препоръчва та да се прецизира.

Формулираните цел и задачи кореспондират със заглавието, а приложените методи за изследване включващи батерия от тестове за оценка на физическото развитие /опис в табли 10/ и приложените статистически методи за обработка на получените резултати са коректни на поставените цели и задачи, но някои от тях трябва да се прецизират. Например задача № 3, която е формулирана като методи за приложение в реални условия е коректно пред нея да се прибави думата „експериментира „ в реални условия. А задача № 1 свързана с изследване на литературни източници е „метод“ на изследване а не” задача”. Тоест мястото и е в раздел „методи на изследван”, а не тук..

В следващата глава трета на труда свързана с анализ на резултатите без да се спирам на подробности първото, което ме впечатлява е професионалното и коректно отношение на автора при третиране на получените данни от изследването. Установява се на пример, че само една малка част от тях показват прираст със статистическа достоверност, а при всички останали е констатиран никакъв или несъществен такъв от статистическа гледна точка. Или в случая сам автора до стига до констатацията, че разработената от него методика за подготовка на подрастващи скиори-алпийци включваща само две занимания седмично с по 25 до 30 минутни натоварвания е неефективна и нецелесъобразна за приложение в спортната практика на този етап в съществуващите условия за република Турция.

В глава четвърта са формулирани 9 извода и 6 препоръки за спортната практика. По същество те се обосновават на получените резултати и са коректно формулирани, но информацията в някои от тях се дублира и трудно възприемат, а още по-малко могат да се съпоставят и идентифицират в зависимост от възрастовите групи /напр. 2-3 от тези с 4-6 годишните /. Това са възрастови групи където се наблюдава значителна до голяма ^{акселерация} за някои показатели, а за други минимални до никакви, което ги прави трудно съпоставими и анализирани по посочените в таблица 2 показатели. За по-голяма яснота предлагаме те да се третират и групират в обобщени изводи. Например един от изводи ^{те} да обхваща само тестове ^{с 26} показали съществен прираст, а друг, където ^{са} констатиран никакъв прираст или без статистически такъв и в третия извод да се отговори евентуално и на въпроса поставен още в самото заглавие на труда, като например – така експериментираната методика включваща само две занимания седмично и предвидените сеанси за нагледяване и практика на сняг ... има ли основания да се възприеме, като научно обоснована и въобще целесъобразна ли е тя за обучение с подрастващи скиори разделени на две групи / 2-4 и 4-6 годишни / за практикуването ^и в република Турция или на този етап все още е по-целесъобразно да се обосновем на наложената в някои от Европейските страни концепция, а именно - за фронтално, групаво обучение по ски с подрастващите да се включват само такива навършили 4-5 годишна възраст.

Това са въпроси стоящи и в самото заглавие на обсъждания труд на които според нас трудно би могло да се даде еднозначен отговор. Защото това са въпроси и проблеми за които няма единно становище и в световната литература и чакат своето решение с прилагането на по-широкообхватно и комплексно експериментиране и то в различни срани. Изследвания в които според нас трябва да продължи да работи и дисертанта ДЕМИРДЖИ натрупал солидни знания и опит в това направление и евентуално свърже тези резултати с наличните условия в Турция.

И преди да премина към заключение възниква и въпросът? Обсъжданият труд в този си вид притежава ли необходимите теоретични и методологични достойнства за един докторски труд със съответни научни приноси или не, и ако има такива кои са те?

Съгласно изложеното до тук моето категорично становище по този въпрос е, че такива има и те могат да бъдат формулирани така

Първо. На базата на широк кръг литературни източници и с голяма вещина е извършен един обстоен и научно обоснован анализ за наличните условия за развитието и обучението на подрастващи скиори-алпийци / 2-6 годишна възраст / при настоящите условия в Р.Турция.

Второ. Чрез подходяща методология и батерия от тестове на изследване /в основната им част лична разработка на дисертанта / се установява, че обучението на подрастващи скиори от тази възраст / 2-6 г./ включваща само по две занимания седмично е неефективно и нецелесъразно и

Трето: Фронталното- смесено обучение на момчета и момичета от тази възраст, т.е. 2-6 годишна възраст е възможно и ползотворно и, че то има основание за понататъшни изследвания.

Към изложеното до тук бих прибавил и това, че разделението на обучаващите се на две отделни групи / 2 - 4 и 4-6 годишни / на този етап от дисертанта е оправдано и в съответствие с посочените от него възрастови различия. Но веднага трябва да прибавим, че това е довело и до намаление броя на изследваните лица и нарушило изискванията да се направи обективна, научно обоснована оценка по отделните показатели и поставените проблеми за разрешаване в настоящия труд. Например оправдано ли е от научна - гледна точка такова възрастово деление или не и т.н. Въпроси на който и в световната литература все още няма единно становище. Все пак заслужава да се отбележи, че концепцията в някои водещите скиорски страни на Европа по този въпрос е, че това е 4-5 годишната възраст, а според Зайлер цитирам „изключения могат да се правят само с деца, които са преминали през индивидуално обучение и са научени самостоятелно да се обслужват“. Цитата е от Международен семинар – Капрун, Австрия-1981 г., в който взех участие и аз със съдоклад третиращ физическата подготовка на подрастващите скиори и по-точно със заглавието „Специалната силова и скоростно-силова подготовка - база и атрибут за усъвършенстване на подрастващите скиори-алпийци. /6-18 годишни момчета и момиче/. Впрочем това бе част от първия ми Дисертационен труд от 1972 г. Тук заслужава да се отбележи още, че това бе период през който българския спорт и наука бяха между водещите на Планетата.

И преди да пристъпя към заключение моето становище относно приложения АВОРЕФЕРАТ на дисертанта - ЕРДАЛ ДЕМИРДЖИ е, че той е изготвен и съобразен изцяло с изискванията залегнали в Закона и Правилника за научните степени и звания на Р.България.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ:

Моето становище е, че обсъжданият труд в този си вид е научно издържан от теоретична, методологична и приложна гледна точка със съответни приноси за теорията и спортната практика, както и това, че той притежава всички достойнства за докторски труд и поради това горещо препоръчвам на Почитаемата научна комисия към НСА „Васил Левски“ да УДОСТОИ неговия автор ДИСЕРТАНТА г-н ЕРДАЛ ДЕМИРДЖИ от Република Турция с научната степен „ДОКТОР“.

Рецензент:

/проф.В.Фурнаджиев, ДН/.

27.02.2017 г.
София